

Пиер Льометр - „Ще се видим там горе“

Тези, които мислеха, че войната ще свърши скоро, отдавна бяха мъртви. По причина на самата война. Затова през октомври Албер прие доста скептично слуховете за примирие. Не им повярва повече, отколкото на пропагандата от началото на военните действия, според която куршумите на швабите са толкова меки, че ще се размажат като презрели круши върху униформите и ще накарат френските полкове да вият от смях. За четири години Албер беше видял сума ти войници, застигнати от немски куршум и умрели от смях.

Даваше си сметка, че отказът му да повярва в предстоящо примирие се дължи на суеверие – колкото повече се надяваме да настъпи мир, толкова по-малко вярваме в новините, които го възвестяват. Това е начинът ни да предотвратим злата участ. Само дето от ден на ден въпросните информации все повече се множаха, прииждаха на талази и вече всички взеха да разправят, че войната скоро наистина ще свърши. Държача се дори рече, направо не е за вярване, относно необходимостта да се демобилизират най-старите войници, които от години влачеха крак по фронта. Когато примирието най-после се превърна в разумна перспектива, надеждата да се измъкнат живи започна да обсебва и заклетите песимисти. В резултат на което въпросът с евентуалната офанзива престана да въодушевява когото и да било. Разправяха, че 163 пехотна дивизия ще се опита да премине от другата страна на река Мьоза. Някои още говореха за боеве с неприятеля, но глобално погледнато, отдолу, откъм Албер и другарите му, след победата на съюзниците във Фландрия, освобождаването на Лил, разгрома на австрийците и капитулацията на турците, настроението сред войниците бе далеч не толкова френетично, колкото сред офицерите. Успехът на италианската офанзива, англичаните в Турне, американците в Шатийон... ясно бе кой държи козовете. Така че почти всички взеха да броят часовете и скоро се установи много ясна разделителна линия между тези, които като Албер охотно биха изчакали края на войната, като спокойно седят до раниците си, пушат и пишат писма, и другите, които горяха от нетърпение да се възползват от последните дни и още малко да се побият с швабите.

Точно тази демаркационна линия всъщност разделяше офицерите от всички останали хора. Нищо ново, казваше си Албер. Началниците искат да завоюват колкото се може повече територия, за да участват в преговорите от позиция на силата. Още малко и ще ви рекат, че да напреднеш още трийсет метра може наистина да реши изхода от конфликта и че да умреш днес е още по-полезно, отколкото да си умрял вчера. Към тази категория принадлежеше лейтенант Д'Олне-Прадел. Когато говореха за него, всички пропускаха малкото име, частицата, „Олне“-то и тирето и казваха само „Прадел“ – знаеха, че това го вбесява. С което нищо не рискуваха, тъй като за него бе въпрос на чест да не показва гнева си. Класов рефлекс. Албер не го обичаше. Може би защото беше красив. Висок, строен, елегантен, с гъста, къдрава, тъмнокаестенява коса, прав нос, възхитително очертани фини устни. И тъмносини очи. Според Албер имаше гадна мутра. Освен това винаги бе ядосан. Нетърпелив тип, който никога не караше със средна скорост – или ускоряваше, или удряше спирачка. Между двете – нищо. Вървеше с едното рамо напред, сякаш искаше да отмести някоя мебел, и седнаше рязко – такъв му беше нормалният ритъм. Странна бе тази смесица – с аристократичния си вид Прадел изглеждаше едновременно ужасно цивилизован и изначално

брутален. Малко като войната. Може би затова се чувстваше така добре в нея. А и един широкоплещест такъв, гребане сигурно или тенис.

Албер не харесваше и космите му. Черни косми навсякъде, дори по пръстите, с кичури, които излизаха над яката изпод адамовата ябълка. В мирно време сигурно се бръснеше няколко пъти на ден, за да има приличен вид. Положително имаше жени, на които действаха всички тези космалаци, тази негова мъжкарска, дива, смътно испанска страна. Дори Сесил... Така де, дори без да говорим за Сесил, Албер не можеше да го понася този лейтенант Прадел. И главно, нямаше му доверие. Защото лейтенантът обичаше да напада. Да щурмува, да атакува, да завоюва, истински му харесваше.

И наистина, от известно време не беше толкова напет, колкото обикновено. Очевидно перспективата за примирието му понижаваше самочувствието, пресичаше патриотичния му порив. Убиваше го мисълта за края на войната нашия лейтенант Прадел.

Може би затова проявяваше обезпокоително нетърпение. Липсата на въодушевление сред войниците много му тежеше. Когато обикаляше окопите и се обръщаше към хората си, влагайки всичкия ентузиазъм, на който бе способен, колкото и да обясняваше как ще смажат окончателно врага, получаваше в отговор почти само неубедително ръмжене, войниците предпазливо кимаха, свеждайки глави към обущата си. Не беше само мисълта, че може да умрат, мисълта бе, че може да умрат сега. Да умреш последен, казваше си Албер, е все едно да умреш пръв, няма нищо по-тъпо.

А точно това щеше да се случи.

Докато досега, в очакване на примирието, доста спокойно си бяха прекарвали дните, изведнъж всичко се сговни. Отгоре дойде заповед, с която им се нареждаше да следят съвсем отблизо какво правят швабите. А не беше необходимо да си генерал, за да схванеш, че правят същото като французите – чакат да настъпи краят. Все тая, трябваше да отидат и да видят. От този момент нататък никой не успя да възстанови с точност развитието на събитията.

За изпълнението на въпросната разузнавателна мисия лейтенант Прадел избра Луи Терийо и Гастон Гризони, трудно е да се каже защо, един млад и един стар, може би като сплав от сила и опитност. Във всеки случай, ненужни качества, защото и двамата надживяха назначението си с по-малко от половин час. По принцип не трябваше да се изнасят много напред. Трябваше да вървят по права линия на североизток, след двеста метра да щракнат няколко пъти с клещите, после да пропълзят до втория ред бодлива тел, да хвърлят един поглед и да се върнат, като кажат, че всичко е наред, тъй като беше сигурно, че няма нищо за гледане. Впрочем близостта на врага не вдъхваше особено безпокойство на двамата войници. Като се има предвид статуквото от последните дни, швабите щяха да ги оставят да си гледат и да се върнат обратно, щеше да им е малко нещо като развлечение. С тази разлика, че в момента когато се придвижваха напред колкото се може по-превити, двамата наблюдатели бяха отстреляни като зайци. Изстрели три, после дълбока тишина. За врага въпросът бе решен. Опитаха се да ги видят, но тъй като бяха тръгнали на север, не можаха да установят къде точно са паднали.

Дъхът им секна на войниците около Албер. После се чуха викове. Гадняри. Швабите винаги са такива, мръсна пасмина! Варвари и т.н. На всичкото отгоре един млад и един стар! Това нищо не променяше, но в съзнанието на всички швабите не се бяха задоволили да убият двама френски войници, а бяха унищожили заедно с тях две емблеми. Накратко, обзе ги истинска ярост.

В следващите минути с бързина, на която никой не ги смяташе за способни, артилеристите от ариергарда обсипаха германските линии със 75-милиметрови снаряди, да се чудиш откъде имаха информация за случилото се.

Последва верижна реакция.

Германците отвърнаха. Откъм французите не беше необходимо много време, за да се съберат всички. Щяха да им видят сметката на тези шибаняци. Беше 2 ноември 1918 година. Още не знаеха, но до края на войната оставаха по-малко от десет дни.

И да атакуват на Задушница на всичкото отгоре. Може и да не си суеверен, ама...

И ето ни пак в пълно бойно снаряжение, мислеше Албер, готови да се катерим по ешафодите (така наричаха стълбите, които използваша, за да излязат от траншеите, ама пък и една видимост имаха!) и да се юрнем с рогата напред към вражеските линии. Подредени в индийска нишка, изпънати като струни, момчетата с мъка преглъщаха слюнката си. Албер беше на трета позиция, след Бери и младия Перикур, който се обърна, сякаш за да провери дали всички са там. Погледите им се срещнаха, Перикур му се усмихна, усмивка на дете, което се готви да направи някоя пакост. Албер на свой ред се опита да се усмихне, но не успя. Перикур се върна на мястото си. Чакаха заповед за нападение, възбудата им бе почти осезаема. Скандализирани от поведението на швабите, френските войници се бяха съсредоточили върху яростта си. Над тях снарядите браздяха небето в двете посоки и разтърсваха земята чак в червата й.

Албер погледна през рамото на Бери. Лейтенант Прадел оглеждаше с бинокъл вражеските линии. Албер се върна на мястото си в редицата. Ако не беше толкова шумно, можеше да размисли по въпроса, който го тревожеше, но пронизителното свистене, прекъсвано от взривове, го разтреперваше от главата до петите. Иди се съсредоточавай при тези условия.

За момента момчетата очакваха заповедта за нападение. Така че се представя добра възможност да понаблюдаваме Албер.

Албер Маяр. Слабичко момче, дискретно, с леко лимфатичен темперамент. Говореше малко, добре се разбираше с цифрите.

Преди войната беше касиер в един клон на Банката на Парижкия съюз. Работата не му харесваше много, вършеше я заради майка си. Госпожа Маяр имаше само един син и обожаваше началниците. И значи, разбира се, Албер, шеф на банка, можете да си представите, госпожата веднага се въодушеви, убедена, че „с неговата интелигентност“ бързо-бързо ще се издигне до върха. Този прекомерен вкус към административната власт й идваше от баща й, помощник на един заместник-началник отдел в Министерството на пощите, който приемаше йерархията в

своето ведомство като метафора на Вселената. Госпожа Маяр обичаше всички началници без изключение. Не се вглеждаше нито в качествата, нито в произхода им. Имаше снимки на Клемансо, Мора, Поанкаре, на Жорес, Жофр, Бриан... Откакто бе изгубила съпруга си, който командваше взвод от униформени музейни надзиратели в Лувъра, великите мъже ѝ доставяха нечувани усещания. Албер не беше много навит да работи в банката, но не влезе в спор с майка си, в нейния случай това си оставаше най-добрата тактика. Обаче бе започнал да крои планове. Смяташе да замине, в главата му се въртяха някакви, вярно, доста смътни мисли за Тонкин. Със сигурност не искаше да бъде счетоводител, искаше да прави нещо друго. Но Албер не беше от бързите, за всичко му трябваше време. А и много скоро се бяха появили Сесил и страстната любов към Сесил, очите на Сесил, устата на Сесил, усмивката на Сесил и после, естествено, гърдите на Сесил, задникът на Сесил, как искате да мисли за нещо друго.